קצר וחזק

קורץ אין שטארק

פרשת וירא
תשפ"ז
גיליון מס' 186

"חדל להיות לשרה אורח כנשים" (בראשית יח, יא)

חז"ל אמרו במסכת בבא מציעא (פז, א) ש"אישה צרה עיניה באורחים", כלומר שבדרך כלל טבעה של אישה להיפגע או להקפיד על הטורח וההוצאות של הכנסת אורחים. אבל שרה אמנו הייתה בעלת חסד עצומה ועיניה לא היו צרות באורחים כלל! ועל כך המליץ ה"חתם סופר" בלשון צח (כפי שמובא בספר "זיכרון למשה"): זהו שכתוב "חדל להיות לשרה אורח כנשים" – היחס של שרה כלפי האורחים והכנסת האורחים לא היה כמו היחס הרגיל של שאר הנשים, אלא היא קיבלה אותם בשמחה, בעין טובה ובלב רחב.

כמוצא שלל רב

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים ניצבים עליו" (בראשית יח, ב)

רש"י מביא ששלושת האנשים היו מלאכים, ולכל אחד היה תפקיד מוגדר: אחד לרפא את אברהם, אחד לבשר לשרה, ואחד להפוך את סדום. ה"גור אריה" הקשה: המלאכים שבאו לרפא ולבשר היו חייבים להגיע לאברהם, אך מה היה למלאך הפיכת סדום לחפש אצלו? בספר "חזון יחזקאל" מביא יסוד נפלא: המלאך שהוטל עליו להפוך את סדום התקשה לבצע זאת, וטעון שבהתחשב ביצר הרע הטבוע באדם – ההידרדרות של אנשי סדום היא צפויה, כפי שטוענים המלאכים "מה אנוש כי תזכרנו". אמר לו הקב"ה: בא וראה לך בעולם הזה את אברהם אוהבי, ותראה עד כמה אדם מסוגל להתרומם ולמשול ביצרו! וזה שנאמר בהמשך "ויקמו משם האנשים וישקיפו" (וכל השקפה היא לרעה) – רק לאחר שראו את דרגתו העצומה של אברהם אבינו, כבר לא היססו ויכלו לראות את אנשי סדום לרעה ולדון אותם כראוי להם.

חזון יחזקאל

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"ואברהם בן מאת שנה בהולד לו את יצחק בנו" (בראשית כא, ה).

הקשה הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא בשם אביו: מדוע נכתב פסוק זה רק לאחר שנאמר כבר שאברהם מל את יצחק ("וימל אברהם..."), ולא מיד בתחילת המעשה? והשיב, שהתורה באה להגדיל ולרומם את ניסיונו ומסירות נפשו של אברהם במצות המילה; שכן אברהם היה בן מאה שנה, ובדרך הטבע לא היה לו כל סיכוי להוליד בנים נוספים בעתיד. אף על פי כן, כשהצטווה למול את יצחק – בנו היחיד שנולד לו בדרך נס בטרם ייפגע או יסתכן חלילה – לא חשש כלל ולא הרהר, אלא קיים את ציווי ה' בתמימות ובמסירות נפש.

שו"ת בנין שלמה, כמוצא שלל רב

א נקודל'ה

"אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רועי ובין רועיך" (בראשית יג, ח)

לכאורה, כבר היה סכסוך קיים ("ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט"), ואם כן מדוע אומר אברהם "אל נא תהי מריבה", כאילו הסכסוך עוד לא התחיל? ה"אלשיך" הקדוש מסביר שיש הבדל יסודי: "ריב" הוא סכסוך קטן ונקודתי, ואילו "מריבה" (בלשון נקבה) היא מריבה ש"יולדת" עוד ועוד כעסים ומתפשטת לכל עבר. אמר אברהם ללוט: בין הרועים יש כרגע רק "ריב" נקודתי, בוא ניפרד עכשיו כדי שלא יתפתח מזה אסון של "מריבה". ובספר "באר הפרשה" מביא על כך ווארט נפלא: חז"ל אמרו "דעת קנית – מה חסרת?", ואפשר לרמז: מי שיש לו דעת ומבין את הסכנה שבמחלוקת, יודע להחסיר את האותיות מ' ו-ה' (שהן ההבדל בין "ריב" ל"מריבה"), וכך הוא בולם את הריב מיד בהתחלה ולא נותן לו להתפשט. וזהו גם העומק במאמר חז"ל "אין העולם מתקיים אלא על מי שבולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלי-מה" – מי שבולם את עצמו ונמנע מלהוסיף את ה"מה" ל"ריב", שומר על השלום ועל קיום העולם

אלשיך הק', באר הפרשה

לתגובות, הנצחות וכו' ולקבלת העלון במייל נא שלחו למייל: katsar.chazak@gmail.com

בס"ד

"ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי... ויאמר הנני בני" (בראשית כב, ז)

לכאורה מה בעצם אמר יצחק לאביו, שהרי נאמר "ויאמר יצחק ...ויאמר אבי" ולא מפורש מה הדיבור? מדוע יש כפל לשון? בספר "קול יעקב" מביא שלושה פירושים נפלאים לפסוק זה המיישבים את הלשון הכפולה ואת חוסר הבהירות במה שאמר יצחק לאביו, א. ידוע שמידתו של אברהם היא חסד ומידתו של יצחק היא דין. בשעת העקידה התהפכו היוצרות: אברהם תפס את מידת הדין והלך לשחוט את בנו, ואילו יצחק תפס את מידת החסד ופשט את צווארו ברחמים. וזהו שרמז יצחק: "אבי!" – עכשיו אני בבחינת "אבי" שלקחתי את מידת החסד שלך, ואתה בבחינת "בני" שלקחת את מידתי. ואברהם השיב לו: "הנני בני" – אכן צדקת, כך הוא הדבר.

2. פירוש נוסף: יצחק אמר לאברהם "אבי!" – לשון קריאה והערכה על כך שמידותיו וצדקתו כל כך גדולים עד שהוא מוכן לעקוד את בנו. ואילו אברהם השיב לו "הנני בני!" – לא כך, אלא צדקתך גדולה משלי, שכן אתה פושט את צווארך מרצון, וכך היו מתווכחים ביניהם בענווה ובאהבה.

3. על פי דברי חז"ל ורש"י שליצני הדור טענו מאבימלך נתעברה שרה עד שהקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם – יצחק אמר לאברהם בתמיהה: "אבי?!" – וכי יש אב בעולם שמוכן לשחוט את בנו? אמנם שנינו עושים זאת בשמחה לכבוד ה', אך מה יגידו ליצני הדור? הם יטענו שאיני בנך, שהרי אילו היית אבי לא היית שוחט אותי! ואברהם השיב לו: "הנני בני" – התבונן בקלסתר פנינו השווה, וראה שאין שום אפשרות לליצני הדור לערער על כך.

קול יעקב

"ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק" (כב,ד)

ר' מאיר מפרמישלאן מפרש את הפסוק כך: אברהם אבינו נוסע ונוסע והוא כבר ביום השלישי והוא עדיין לא רואה את המקום שאליו הוא אמור להגיע, ואז אברהם אבינו נזכר שהקב"ה צווה עליו "לך-לך" ללכת ולא לנסוע, לכן הוא עצר את הנסיעה ו"ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה ואני והנער נלכה" נלך כציווי השם של ה"לך-לך.

ר' מאיר מפרמישלאן

"ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי היפלא מה' דבר..." (יח, יג-יד)

לכאורה צריך ביאור מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, ומדוע האריכה תורה בכל הוויכוח שבין אברהם לשרה אם צחקה או לאו. מבאר ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, כ), שהרי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא ייתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה של שרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת, כי 'היפלא מה' דבר' – הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המר, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

באר הפרשה

א זיס וואָרט

"ויאמרו אליו איה שרה אשתך" (בראשית יח, ט)

לכאורה תיבת "אשתך" מיותרת, שהרי ידוע ששרה היא אשתו של אברהם. אולם הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא מביא בשם אביו יסוד נפלא על פי דברי רש"י בפרשת לך לך (יב, ה) על הפסוק "ואת הנפש אשר עשו בחרן" – ש"אברהם היה מגייר את האנשים ושרה הייתה מגיירת את הנשים". מכיוון ששרה הייתה מגיירת את כל הנשים שהיו נכנסות תחת כנפי השכינה, רבות מהן נקראו בשמה "שרה", וכך היו נשים רבות בביתו של אברהם שנקראו בשם זה. לכן נצרך המלאך לשאול במפורש "איה שרה אשתך?", כדי לדייק ולהבחין בין שרה העיקרית אשת אברהם לבין שאר הנשים שנתגיירו ונקראו אף הן בשמה, ועל כך השיב לו אברהם: "הנה באהל".

שו"ת בנין שלמה, כמוצא שלל רב

"ויבקע עצי עולה"

אברהם אבינו קם בבוקר והדבר הראשון שהוא עושה זה "ויבקע עצי עולה" - ולכאו' הרי היה לו שלושה ימי הליכה ומה דחוף לעשות את זה עכשיו? אלא אומר אחד הצדיקים שאברהם אבינו פחד שיתקרר במצווה ואמר לעצמו – עכשיו אני חם למצווה – אזי עכשיו אני אבקע עצים.

ספרים